

Ben Ayça Arslan Ergül. Boğaziçi Uni. MBG'yi 2001 yılında bitirdim. Sonra Ankara Uni Tıp Fak. yüksek lisans yaptım. Doktoramı Bilkent Uni. MBG'de karaciğer kanseri ve yaşlanma üzerine yaptım. Daha sonra İskoçya'ya gittik eşimle beraber, orada da kanser ilaçları üzerine bir süre çalışıp tekrar Bilkent'e döndüm. Michelle Adams ile beş yıl çalıştım. Beyin yaşlanması ve kalori kısıtlaması üzerine, sonra Hacettepe Uni'de üç yıl çalışıp yine Bilkent'e geldim. Halen Bilkent Üni-UNAM'da çalışıyorum.

Başarısızlık olmaz mı? Her gün. Hayatın bir parçası. Eğer bir şeyler yapmak istiyorsan yenilgiye hazır olman gerekiyor. Başarısız olmak istemiyorsan, evde oturup, hiç bir şey yapmaman lazım.

İşsiz kaldığım dönem. Benim iki yıllık bir boşluğum var kariyerimde. Uzun hikaye ama o iki yılda çok red aldım. Bence şu an yaptığım işlere hep katkısı var o dönemin.

Haydi arkadaşlar bilim başına projem. Çok gurur duyuyorum. Ben bu projenin ilk yılında her gün "ben ne yapıyorum" dedim. O kadar olumsuzlukla karşılaştım ki-şimdi ilk ziyaret ettiğim okullardan birinden bir öğrenci benimle çalışıyor. Her gün gururlanıyorum.

Ben bilim insanı olmak istediğimi biliyordum, lise 1'de marie curie'ye özeniyordum. Ama gözümde hiç canlanmıyordu. Kendi labım olacak, öğrencilerim olacak, araştırmamı yapabileceğim, hiç gerçek olacak gibi düşünemiyordum. Ben Bilkent genetikte doktora yapmayı çok istemiştim zamanında, sonra aynı bölümde ders verince de kendim şaşırdım. Bir yıl öncesine kadar bile başaracağımı düşünmezdim.

Cinsiyetçi yaklaşım benim şu anki iş yerimde yok. Ancak bu çok nadir bir durum. UNAM cinsiyetçi yaklaşımın olmadığı çok özel bir kurum. Maalesef UNAM dışındaki akademik dünya idealden uzak.

Cinsiyetçi yaklaşım nedir? Önce temel kavramlardan başlayalım. Kimse açık açık "sen kadınsın bu işi yapamazsın" demiyor. Diyenler de var tabii ama biz modern işyerlerinden bahsedelim. Bunun ötesinde kadın-erkek eşitliği; kadınlara kibar davranmak, kapı açmak, 8 Mart'ta çiçek almak da değil. Eğer ki kadın ya da erkek olmanız herhangi bir şekilde gündeme geliyorsa, bu ayrımcılıktır. Bu kadar basit.

"Eee kadına kadın demeyelim mi?" diyenler var. İnsanlar cinsiyetsiz değil ki. Evet değil ama bir matematik problemi çözerken, bir deney planlarken, ya da üniversite sınavında kadın-erkek yoktur, birey vardır.

Kadın ve erkek eşit değil deniyor. Tamamen katılıyorum. Kadın ve erkek fizyolojisi eşit değil Burada önemli nokta şu: kadın ve erkek eşit haklara sahip olmak zorunda. İnsanları kadın-erkek diye ayırmak, uzun-kısa boylu, şişman-zayıf, sarı saçlı-siyah saçlı diye ayırmak gibi. Biri kısa boylu diye daha az hak sahibi değil sonuçta.

Bu tanıımı yaptıktan sonra cinsiyetçi davranış ile nerede karşılaşyoruz, nedir, bilimde var mı, bunlara bakalım. Biz cinsiyetçi yaklaşıma çok küçük yaşlardan itibaren maruz kalıyoruz. Kız çocuklarına yetişirken "kızlar kibar olur, aman rezil olma, öyle söyleme ayıp olur, herkes içinde konuşma" denirken oğlan çocuklarına "cesur ol, aferim bak nasıl cevap verdi, sen yaparsın, aslanım, paşam, kaplanım" deniyor. Kızların hep bir prenses ideali içinde yaşamasını istiyoruz. Güzel, kibar, ve sessiz.

Bunun neticesinde kız çocukları sınıfta daha az parmak kaldırıyor, daha az söz alıyor, her sözünü tartarak söylüyor. "Bu soruyu sorarsam herkes beni aptal sanacak" düşüncesi kız çocuklarında çok yaygın. Halbuki bilim insanı cesur olmalı, bağımsız düşünebilmeli, inisiyatif alabilmeli. Bir salon dolusu insana karşı kendi fikrini savunamazsa maalesef bilim de yapamaz, Introvert ya da çekingen olmaktan farklı birşey bu. Makale yazıyorsun ve korkunç bir eleştiri geliyor, işte salonda değil ama kağıt üzerinde savunman gerekiyor burada. Bu da bir prensesin işi değil.

Toplumumuzda maalesef kabul görmüş bazı yanlış varsayımlar var. En basiti, kadınların kötü sürücü olmaları. Buna neredeyse kadın erkek hepimiz kabul etmiş durumdayız. Halbuki ölüm ile sonuçlanan trafik kazalarında, sürücülerin yüzde 93'ünü erkekler, ve sadece yüzde 7'sini kadınlar oluşturuyor. Kadınlar kaza yapmıyor, yaptırıyor falan gibi mesnetsiz ve içi boş iddialarda da bulunmamak gerekir.

Öncelikle şunu kabul etmemiz gerekir ki, kadın ve erkek beynindeki ve vücudundaki farklılıklara rağmen, bilime katılımı etkileyecek bir fark bulunmamaktadır. Kadın ve

erkek arasında zeka farkı, ya da daha az/çok başarılı olmasına sebep olacak farklar gösterilmiş değildir. Bu sebeple birazdan sayacağım konular bir biyolojik farktan değil, toplumsal cinsiyet ayrımından kaynaklanmaktadır.

1. Öncelikle, eşitlik tek boyutlu bir kavram değil. Bireyin çevresi ile etkileşimi ve aldığı geri bildirimler eşitsizliğe katkıda bulunmaktadır, dolayısı ile konu çok boyutlu olarak ele alınmalıdır. En başta gelen eşitsizlik maddesi, gelir eşitsizliği. Erkek ve kadın, aynı mevkide aynı işi yapıyorlar ise, aynı maaşı almalıdırlar. Ancak kadınların sistematik olarak daha az maaş aldıklarını biliyoruz.
2. İkincisi mevki dağılımı. İlkokulda %50 olarak başlayan kadının eğitime katılımı kariyer basamakları arttıkça azalmaktadır. Yönetici pozisyonlarında kadın oranı çok düşüktür.
3. Üçüncüsü disiplinlerarası eşitlik. Bir mesleğin, bilimin cinsiyeti olmaz. Kadına uygun meslek diye bir şey olamaz. Liderlik gerektiren işlerde ve matematik, fizik gibi alanlarda kadınların eşit oranda yer alması gerekir.
4. Dördüncüsü performans değerlendirmesi. Bu maalesef subjektif olduğu için değerlendirmesi en zor olan madde. Performans değerlendirmesi yaparken cinsiyetin etkili olmaması gerekir.
5. Beşincisi ev işlerinin eşit paylaşımı. Evi dışı kuş yapar, ev işi kadın işidir gibi söylemlerin kesinlikle bırakılması gerekiyor. Çok ilginç; aşçıların, kadın kuaförlerinin, bulaşıkçıların çoğu erkek. Ama evin kapısından girince bu işler birden kadın işi haline dönüşüyor. diğeri, çocuk bakımı. Annelik izni vererek kadını işten uzaklaştırmak, kariyerinin gerilemesine sebep olmaktadır. Ve uzun süre işe ara verenlerde işe geri dönüş zor olmaktadır. Bunun yerine işyerinde kreş olması, çocuk bakımında yardımcı olacak imkanların sağlanması gerekmektedir.
6. Son olarak da, çocuk sahibi olma kararı kariyeri etkilememelidir. Hem kariyerin çocuğa, hem çocuğun kariyere olumsuz etkisi olmamalı. Ayrıca, maalesef çok gördüğümüz, sen "yakında evlenir çocuk yaparsın" gibi sebepler ile işe almamazlık edilmemelidir.

Bu saydığım yedi madde, akademide kadın eşitliğinin sağlanması için mutlaka ama mutlaka yerine getirilmelidir. Akşam ev işi yapmaktan makale okuyamıyorsa kadın, ya da saat 5'te işten çıkması gerekiyorsa, nasıl rekabet edebilir ki?

Aslında bir gün içinde zaman çok. Bir çok şey yapıyor. öncelikle ben uykumdan feragat etmem. 8 saat uyuyorum. O kesin. Kaldı, 16 saat. öncelikle, ne yapmıyorum?

1. TV seyretmiyorum. TV bizde hep açık arka fon olarak ve ciddi ekrana yapışarak seyrettiğim diziler var. ama öyle günde 5 saat oturmuyorum. Haftada 3 saat gibi.
2. Boş muhabbet sevmem, yakın dostlarımla buluşur güzel zaman geçiririm. Ama sırf zaman geçirmek için vakit harcamam.
3. Boş durmam. İlla bir şeyle uğraşırım.
4. Başkalarının hayatı ile ilgilenmem. Ya da ilgilenmemeye çalışıyorum. Sosyal medyadan ya da magazinden izlediğin kisilerin senden daha iyi yaşam sürdürdükleri yanılsaması ciddi bir sorun. Çok moral bozucu. İnsanın enerjisini yok ediyor.

2020 yılında yapılmış ve PNAS'da yayınlanmış bir çalışma, 1.5 milyon bilim insanından topladığı veriler ile analiz yapmış. Yayınlar üzerinden çalışmışlar. 1955'te %14 olan kadın katılımı 2010'da %34'e çıkmış. Ancak bu artış, biraz yanıltıcı olabiliyor. Çünkü %30 ve üzeri yaşam bilimleri ve psikoloji için geçerli. Fizik, matematik, bilgisayar bölümlerinde halen %15. Yayımlanan tüm makalelere bakıldığında, kadınlar erkeklerden %27 daha az yayın yapmışlar. Ancak dergileri yüksek orta düşük etkili dergiler olarak ayırırsak, yüksek etkili dergilerde bu fark %37'ye çıkıyor. Atıflara baktığımızda da erkeklerin %30 daha fazla atıf aldıklarını görüyoruz.

Kadınların akademiye katılım oranının artması paradoksal şekilde cinsiyet ayrımını artırmış durumda. Üretkenlik açısından 1955 yılındaki üretkenlik %10 fark gösterirken, 2010 yılında %30'un üzerinde. Bu farkın en önemli sebebi tabii ki kadınların makale yazmayı bilmemesi değil, kadınların akademide geçirdikleri sürenin az olması. Bilimsel olarak aktif olan yılları normalize edince, yani aktif 10 yıl çalışmış erkek ile 10 yıl çalışmış kadın kıyaslandığında %30 olan fark %8'e geriliyor.

Rol modelim Atatürk. Bir komutan ya da cumhurbaşkanı olarak değil, birey olarak hayatını inceleyince, neredeyse her günü ilham verici, her sözü yol gösterici. Çok

kitap okuyor mesela, eğer anıtkabirde Atatürk'ün kitapları bölümünü incelerseniz, görürsünüz, kitaplarını notlar alarak, altını çizerek okumuş. Yaşadığı döneme karşın, akıcı bir Fransızcası var, çocukları, köylüyü, neredeyse devlet liderlerini dinlediğinden daha dikkatli dinliyor. Hayatında inanılmaz zorluklarla karşılaşılıyor, cephede savaşması ile özdeşleşemeyiz, ama mesela işsiz kalıyor, okuldan atılıyor, hastalanıyor uzun dönem hastanede yatıyor, ama pes etmiyor. Hiç rehavete düşmüyor, kendisi için değil, kendisi hariç herkes için çalışıyor. Cenazesini izlediniz mi, insanlar onu ne kadar sevmiş, biz hiç görmeden ne kadar seviyoruz. Gerçek başarı budur.

Ben moleküler biyoloğum, belki çok ilgili arkadaşlarım var aranızda, belki de hiç ilgi duymuyorsunuz. Herkesin ilgisi, yönelimi tabi ki farklı olacak. Mesleklerimizin adı o kadar da önemli değil. Önemli olan, ne iş yaparsak yapalım, daha çok çalışmak, hep çalışmak, hep öğrenmek olmalı.

Bizler şu anda bu salonda birarada olmakla bile ne kadar şanslı olduğumuzun farkında değiliz. Burada olmak, bu okulda eğitim almak için çok çalıştınız ve tamamen hak ettiniz. Ama dünyada bu şansa sahip olamayan, çok akıllı olduğu halde okuyamayan pek çok kız ve oğlan var. Belki o çocuklara yardım etmek elimizden gelmez ama elimizdeki şansını daha iyi kullanarak faydamız olabilir. Bizler, daha çok çalışarak, sadece kendimiz için değil, daha az şanslı çocuklar için de başararak, ülkemize ve insanlığa faydalı olabiliriz. Motivasyonumuz kendiniz için daha güzel bir gelecek oluşturmak olduğu kadar başka insanlara da birşeyler sunabilmek olduğu zaman hem daha başarılı hem de daha mutlu bireyler olacağız.